

«مرحله گسترش شرکت دانش آموزان در نماز جماعت مساجد»

شهرستان فردوس بر اساس برنامه‌های تقویت رفتار»

طبق نص صریح کلام وحی و سخنان ائمه طاهرين نماز از جایگاه ویژه‌ای در دین مسبین اسلام برخوردار است. از طرفی یکی از اهداف مهم نهاد تعلیم و تربیت اسلامی ایجاد رفتار دینی در انسانهای مؤمن است.

لذا براساس رهنمودهای مقام معظم رهبری ستاد اقامه نماز در کل کشور ایجاد و به طبع آن یکی از وظایف مهم معاونت پرورشی وزارت آموزش و پرورش تشویق و ترغیب دانش آموزان به این مهم گردید. دست اندرکاران اداره آموزش و پرورش شهرستان فردوس در گسترش فعالیت‌های مربوط به نماز چند محور را مد نظر قرار دادند که یکی از محورهای فعالیت برای شرکت گسترده دانش آموزان مقطع راهنمایی و متوسطه به نماز جماعت مغرب و عشا در مساجد مختلف شهر بود.

اهداف محور فوق به شرح زیر تبیین گردید:

الف - پرورش رشد دینی دانش آموزان از طریق ارتباط با معارف دینی و مسجد به عنوان پایگاه دین.

ب - رشد اجتماعی دانش آموزان از طریق ارنسباط بسا بزرگسالان و سایر دانش آموزان.

ج - ارضای نیاز ارزشمندی از طریق شرکت در جمع دانش آموزی مسجد.

د - ارضای نیاز به پذیرفته شدن از طریق شرکت در جمع دانش آموزی مسجد.

هـ - جلوگیری از انحرافات اخلاقی.

مراحل اجرای طرح براساس یافته‌های روان شناسی رفتاری

به شرح زیر اجرا شد:

۱ - تعیین خط پایه رفتار - برای مشخص شدن خط پایه چند نفر از مربیان و معلمان که در مساجد مختلف در نماز مغرب و عشاء شرکت می‌کردند تعیین شدند و قرار شد در طول یک هفته متوسط دانش آموزان شرکت کننده در نماز مغرب و عشا را در هر مسجد مشخص نمایند.

جدول شماره ۱- خط پایه یا فراوانی شرکت کنندگان قبل از اجرای طرح

ردیف	نام مسجد	تعداد
۱	حجین الحسن	۲۰
۲	میرزا	۱۲
۳	جامع امام	۱۵
۴	جوادالائمه	۶
۵	چهارده معصوم	۳
۶	آبدا. غفاری	۵
	جمع	۶۱

۲- اجرای برنامه تقویت مثبت دانش آموزان شرکت کننده در نماز مساجد با

هدف الگو برداری سایر دانش آموزان .

پس از تعیین خط پایه در ابتدای سال تحصیلی ۷۳-۷۲ برنامه تقویت مثبت دانش آموزان شرکت کننده در مساجد با هدف

الگوگیری سایر دانش آموزان شروع شد بدین صورت که دانش آموزانی که در نماز مساجد شرکت می‌کردند و قبلاً شناسایی شده بودند در حضور سایر دانش آموزان در مراسم صبحگاه با هدایایی از طرف امور تربیتی (مثل جنانماز - جوراب - مسواک و خمیر دندان - لوازم التحریر) مورد تشویق قرار می‌گرفتند این برنامه هر هفته یکبار در مدرسه اجرا می‌شد پس از سه ماه تعداد دانش آموزان بطور معنی داری افزایش یافت. کل تعداد از ۶۱ نفر به ۲۵۰ نفر افزایش یافت.

۳- ادامه اجرای برنامه تقویت با هدف پایداری رفتار و الگو برداری سایرین .

پس از ارزیابی اجرای برنامه در طول سه ماه تصمیم گرفته شد این برنامه ادامه یابد لذا به همان شکل قبلی تعداد دفعات شرکت در نماز مساجد در طول هفته توسط مربیان مشخص شد و کسانی که بیش از چهار بار در هفته در نماز شرکت می‌کردند در هفته بعد جایزه در حضور سایر دانش آموزان در مدرسه دریافت می‌کردند. این برنامه تا پایان سال تحصیلی ادامه داشت. در پایان سال تحصیلی حد متوسط تعداد شرکت کنندگان ۵۴۵ نفر بود.

در طول تابستان و تعطیلی مدارس چند برنامه به اجرا درآمد. اول اجرای مسابقه بزرگ

نماز با جوایزی مثل دوچرخه - تلویزیون و ... با هدف یادگیری احکام نماز بین دانش آموزان برگزار شد. (در مقاطع مختلف)

۴- اجرای برنامه تقویت با روش اقتصاد پتہ ای

با توجه به هزینه بالای اجرای برنامه تقویت و نداشتن اعتبارات لازم برای خرید جوایز تصمیم گرفته شد در سال تحصیلی بعد (سال تحصیلی ۷۳-۷۴) برنامه تقویت با روش اقتصاد پتہ ای ادامه یابد.

ابتدا در مدارس اعلام شد که کلیه دانش آموزان شرکت کننده در نماز مغرب و عشاء مساجد در اردوهای یکروزه، دو روزه و سه روزه اعزام خواهند شد. بدین منظور کارتهای کوچکی شبیه کوپن چاپ گردید و همه روزه در مساجد به هر یک از دانش آموزان شرکت کننده یک کارت با ذکر تاریخ ارائه می شد. به دانش آموزان گفته شد در پایان ماه کسانی که بیش از ۲۰ کارت داشته باشند به اردوی مشهد برده خواهند شد. اردوها در روزهای پنجشنبه و جمعه برگزار می شد. اردوی مقاطع ابتدایی یک روزه و اردوی مقاطع راهنمایی و دبیرستان دو روزه و به مقصد مشهد بود. دانش آموزان علاوه بر زیارت حرم مطهر از چند جای دیدنی هم دیدن می کردند.

این برنامه همراه بود با اجرای تشویق کتبی از مربیان مسئول مساجد، تقدیر و تشکر کتبی از

والدین دانش آموزان شرکت کننده، برگزاری جلسات ویژه دانش آموزان مساجد همراه با پذیرایی، همچنین در اجرای این برنامه دانش آموزان ابتدایی هم مشارکت کردند ولی آنان بوسیله اردوهای یک روزه - نمایش فیلم و ... تقویت می شدند.

حد متوسط شرکت کنندگان در پایان سال تحصیلی ۷۳-۷۴، ۷۹۰ دانش آموز بود. جدول شماره ۲ و این افزایش را به تفکیک مساجد نشان می دهد.

۵- رقیق کردن تقویت - در ابتدای سال تحصیلی ۷۴-۷۵ با توجه به مشکلات مالی و همچنین اثرات منفی ادامه برنامه تقویت مثبت (مثل اشباع - عادت کردن به مزد در ازای کار) برنامه رقیق کردن تقویت و واگذاری تقویت به محرکهای طبیعی به اجرای درآمد.

برای این منظور گروههای دانش آموزی مساجد که قبلاً تشکیل شده بود سازماندهی شد و رقابتهای گروهی مثل شرکت در مسابقات فوتبال و تیمهای ورزشی، کمیته تبلیغات، تدارکات، فرهنگی و هنری مساجد بوجود آمد. همزمان طرحی تحت عنوان بانک پیروزی ابتدا به صورت آزمایشی در یکی از مساجد در طول سه ماه اجرا و سپس به کلیه مساجد تعمیم داده شد. براساس این طرح در مقاطع مختلف تحصیلی دانش آموزان سورههایی از قرآن کریم

را حفظ می کردند و مربیان امتیازی در برگه های مخصوص ثبت می کردند و همچنین حفظ احادیث، ادعیه و حضور در نماز و ارائه کارت شناسایی پیشگامان نماز مساجد هم امتیازاتی را به خود اختصاص می داد که پس از یک دوره سه ماهه امتیازات محاسبه می گردید و خود دانش آموز مرتباً در جریان مقدار امتیازاتش بود. هدایایی از قبیل توپ فوتبال، کتاب نماز و احکام، کفش، جوراب، ماشین حساب، لوازم التحریر در ابتدای طرح تهیه و برای هر کدام مقدار معینی امتیاز در نظر گرفته شد و هر دانش آموزی که زودتر این مقدار امتیاز را کسب می کرد می توانست صاحب آن هدیه شود.

در پایان سال تحصیلی ۷۴-۷۵ مجموع شرکت کنندگان در نماز مساجد به ۷۹۰ نفر رسید.

علاوه بر این جلسات پیشگامان نماز با حضور مسئولین شهر و پذیرایی از دانش آموزان و همچنین دادن افطاری در ماه مبارک رمضان از جمله برنامه های سال تحصیلی ۷۴-۷۵ بود. لذا به نظر نگارنده این سطور این طرح در شهرهایی با فرهنگ مشابه قابلیت تعمیم دارد. هر چند پشتکار و علاقه مربیان و مسئولین پشتوانه این طرح است. هزینه های مربوط به طرح از طریق اعتبارات معاونت پرورشی و کمیته افسراد خیر تامین گردید.

جدول شماره ۲. تعداد شرکت کنندگان در نماز مساجد در مراحل مختلف اجرای طرح

ردیف	نام مسجد	تعداد شرکت کنندگان در خط پایه	اجرای تقویت مثبت پس از سه ماه	اجرای تقویت پس از یکسال	اجرای تقویت با اقتصاد پتہ ای	رقیق کردن تقویت
۱	حجة بن الحسن	۲۰	۴۵	۱۲۵	۱۶۰	۲۰۰
۲	میرزا	۱۲	۲۰	۸۵	۱۱۰	۱۲۰
۳	جامع امام	۱۵	۶۰	۱۴۰	۲۲۰	۲۵۰
۴	جوادالانمه	۶	۳۵	۷۰	۹۰	۱۰۰
۵	چهارده معصوم	۳	۴۰	۸۰	۱۳۰	۱۶۰
۶	آیت...فقاری	۵	۳۰	۴۵	۶۰	۸۰
	جمع	۶۱	۲۵۰	۵۲۵	۷۹۰	۹۱۰